

EXCERPTA

38-39 ZENBAKIAK

1989-UZTAILA-AGORRILA

gaiak

orrialdeak

Greko-euskarazko gramatika Konposaketa (<i>Orixe</i>).....	729
Teogonia (<i>Hesiodo</i>).....	730-731
Karaktereak (<i>Teofrasto</i>).....	732-735
De brevitae vitae (<i>Seneka</i>).....	736-737
Canes latrantes et asini rudentes (<i>J.G.Etxebarria</i>).....	738-739
Definitiones, etymologiae, explicationes e sancti Augustini scriptis depromptae....	740-741
Definitiones, etymologiae, explicationes e sancti Jeronimi epistolis depromptae....	742-744
Grezia-ko Mitologia (<i>barne-orrietako eraskina</i>)	
De persecutione vasconum (V) (<i>J.G.Etxebarria</i>)	

latin-grekozko idazleen
itzulpen-ikerketa lanak

Jon Gotzon Etxebarria
Gernika

lipó =aitzin, -aurre, -lehen, lehen-, eta abar.

proangelia=aitzinerrana(Joanategi)

proagoreuma=idem

proagOn=burrukaurre

proboulÉ=aitzin-asmo

proáithesis=aitzin-suma(presentimiento)

Etxe tipito aitzin-txuri bat

Una casita de frontispicio blanco

(Elizanburu)

LEHEN-ekin lehenbizi dugu=a primordiis
gaulehen=la primera noche(parte de...)
odalehen=primavera, eta abar

ERAGINKORRAK:

prOagO=aurrerarazi

probibatzO=idem

proballO=irtenerazi

proépsO=egosarazi

proÿpagO=aitzinerazi

Orixe(1942)

(jarraitzeko)

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΘΕΟΓΟΝΙΑ

- 435 Ἐσθλή δ' αὖθ', ὅπότε ἄνδρες ἀεθλεύουσιν ἀγῶνι,
 ἔνθα θεὰ καὶ τοῖς παραγίγνεται ἦδ' ἐνίγησιν·
 νικῆσας δὲ βίη καὶ κάρτει καλὸν ἀεθλον
 βεῖα φέρει χαίρων τε, τοκεῦσι δὲ κῦδος ὀπάζει.
 Ἐσθλή δ' ἰππίεσσι παρεστάμεν, οἷς κ' ἐθέλῃσιν.
 Καὶ τοῖς, οἳ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται,
 εὖχονται δ' Ἐκάτη καὶ ἔρικτύπῳ Ἐννοσιγαίῳ,
 ῥηιδίως ἄγρην κυδρὴν θεὸς ὥπασε πολλήν,
 βεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην, ἐθέλουσά γε θυμῷ.
 441 Ἐσθλή δ' ἐν σταθμοῖσι σὺν Ἑρμῇ ληϊδ' ἀέξειν·
 βουκολίας δ' ἀγέλας τε καὶ αἰπόλια πλατέ' αἰγῶν
 ποιμένας τ' εἰροπόκων ὄϊων, θυμῷ γ' ἐθέλουσα,
 ἐξ ὀλίγων βριάει καὶ ἐκ πολλῶν μείονα θῆμεν.
 Οὕτω τοι καὶ μονογενῆς ἐκ μητρὸς ἐοῦσα
 πᾶσι μετ' ἀθανάτοισι τετίμηται γεράεσσιν.
 Θῆκε δὲ μιν Κρονίδης κουροτρόφον, οἷ μετ' ἐκείνην
 ἐφθαλμοῖσι ἴδοντο φάος πολυδερκέος Ἥουδς.
 Οὕτως ἐξ ἀρχῆς κουροτρόφος, αἰ δὲ τε τιμαί.

Orobat gizonak borrokatzen ari direnean jainkosak lagun egiten die eskuzabal;indarrez eta kemenez nagusitzen denak erraz eta pozik sari ederra hartzen du eta gurasoei ospea ematen die.Zaldizkoen alde ere jartzen da zabal-zabal eta ondo gura izaten die.Itsasbide gaitza eta distiratsua egiten dutenei eta Hekate eta Posidon zaratatsuari opariak egiten dizkietenei jainkosak ehiza ugaria eskaintzen die,edo eta erakutsitakoa errazki kentzen,barruak agindu ahala.Hermes-ekin batera ikulluetan harrapakina ugaritzeko laguntza ematen die:zezen eta ahuntz taldeak,artalde iletsuak,go-goak eman ahala,gitxitik askotara edo ainitzetik gitxitara dakartza.Horrela,bada,amagandiko alaba bakarra izan eta honelako ohorez omendua da hilkor guztien artean.Kronida-k umezain ipini zuen, handik aurrera Goizalde ainitz begidunaren argia ikusi behar zuten umeen zain,alegia.Horretara ezkerro,hasieratik dugu ume-hazlea.Horixe bere ohorea.

-----
 vv.:435-452

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

IV

ΑΓΡΟΙΚΙΑΣ

Ἡ δὲ ἀγροικία δόξειεν ἂν εἶναι ἀμαθία ἀσχήμων, ὁ δὲ ἀγροικὸς τοιοῦτός τις, οἷος κυκεῶνα πιῶν εἰς ἐκκλησίαν πορεύεσθαι καὶ τὸ μύρον φάσκειν οὐδὲν τοῦ θύμου ἡδίων ὄζειν· καὶ μείζω τοῦ ποδὸς τὰ ὑποδήματα φορεῖν· καὶ μεγάλη τῇ φωνῇ λαλεῖν· καὶ τοῖς μὲν φίλοις καὶ οἰκείοις ἀπιστεῖν, πρὸς δὲ τοὺς αὐτοῦ οἰκέτας ἀνακοινοῦσθαι περὶ τῶν μεγίστων· καὶ τοῖς παρ' αὐτῷ ἐργαζομένοις μισθωτοῖς πάντα τὰ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας διηγείσθαι· καὶ ἀναβεβλημένος ἄνω τοῦ γόνατος καθιζάνειν, ὥστε τὰ γυμνά αὐτοῦ φαίνεσθαι· καὶ ἐπ' ἄλλω μὲν μηδενὶ μήτε θαυμάζειν μήτε ἐκπλήττεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς, ὅταν δὲ ἴδῃ βοῦν ἢ ὄνον ἢ τράγον, ἐστηκῶς θεωρεῖν. Καὶ προαιρῶν δέ τι ἐκ τοῦ ταμείου δεινὸς φαγεῖν· καὶ ζωρότερον πιεῖν· καὶ τὴν σιτοποιὸν πειρῶν λαθεῖν, κἄτ' ἀλέσαι μετ' αὐτῆς τοῖς ἔνδον πᾶσι καὶ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια· καὶ ἀριστῶν δὲ ἅμα τοῖς ὑποζυγίοις ἐμβαλεῖν χόρτον· καὶ παρὰ τὴν θύραν ὑπακοῦσαι αὐτός, καὶ τὸν κύνα προσκαλεσάμενος καὶ ἐπιλαβόμενος τοῦ ῥύγχους εἰπεῖν· «οὔτος φυλάττει τὸ χωρίον καὶ τὴν οἰκίαν»· καὶ τὸ ἀργύριον δὲ παρὰ του

BASERRITARKERIA

Irudi luke baserritarkeria duintasun gabeko ezjakina dela, eta baserritarkeriazalea halakoxea: eda-bea harturik batzarrera joan eta aitortu ez dagoela ezein ukendu arnasatsak baino usain hobea duenik. Oinetakoak oinak baino handiagoak eramana. Ahots goraz mintzatu. Eta adiskide eta etxekoez fidatu ez; bere ogipekoekin, berriz, arazo handietan erabakiak hartu. Berarekin diharduten mertzenariei batzarrekoak oro azaldu. Soinekoa belanuen gainean jasorik eseri, lotsorak erakusteraino. Eta bi-deetan ezergatik harritu eta ikaratu ez; aitzitik, idia, astoa edo akerra ikusten badu begira geratu. Janaritegitik zerbait hartu eta poliki jan. Arnoa, aldiz, nahasterik gabe edan; andre okina kortejatu; berarekin batera beretzako eta etxeko guztientzako beste eio. Gosaltzen dagoela abereei jatena bota. Berbera atera irten eta txakurrari dei egin eta musturretik oratuz esan: "hauxe da nire etxal-

λαβῶν ἀποδοκιμάζειν, λίαν μὲν λεπτόν εἶναι, καὶ ἕτερον ἀνταλλάττεσθαι· καὶ εἰ τὸ ἄροτρον ἔχρησε ἢ κόφινον ἢ δρέπανον ἢ θύλακον, ταῦτα τῆς νυκτὸς ζητεῖν κατὰ ἀγρυπνίαν ἀναμιμνησκόμενος· καὶ εἰς ἄστυ καταβαίνων ἐρωτῆσαι τὸν ἀπαντῶντα πόσου ἦσαν αἱ διφθέραι καὶ τὸ τάριχος καὶ εἰ τήμερον νομηνίαν ἄγει, καὶ εἰπεῖν εὐθύς ὅτι βούλεται καταβάς ἀποκείρασθαι καὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παριῶν κομίσασθαι παρ' Ἀρχίου τοὺς τάριχους· καὶ ἐν βαλανείῳ δὲ ζῆσαι· καὶ εἰς τὰ ὑποδήματα δὲ ἦλους ἐγκροῦσαι.

dearen jagolea".Inorengandik dirurik hartzen badu arbuiatu,gitxiegi delako,eta beste txanpon bat eskatu.Goldea,saskia,igitaia edo zorroa behar bada duela gogoratzen bazaio,itzarrik dagoela hasi bilaketan;hirira jaistean,aurrez datorrenari galde-tu zenbatean zeuden larruak eta gazidura;eta ea gaur ilargi berria denentz;eta esan berehalaxe ilea moztu nahi duela iristean;bidenabar,Arkiarenean salazoia hartu;igeretxean abestu eta oskietan iltzeak josi.

 ● ἀλέω=eio(gogora euskarazko ale+tu>aletu)

L. ANNAEI SENECAE

DE BREVI TATE VITAE

AD PAULINUM

V. M. Cicero inter Catilinas, Clodios iactatus Pompeiosque et Crassos, partim manifestos inimicos, partim dubios amicos, dum fluctuatur cum re publica et illam pessum euntem tenet, novissime abductus, nec secundis rebus quietus nec adversarum patiens, quotiens illum ipsum consulatum suum non sine causa sed sine fine laudatum detestatur! Quam flebiles voces exprimit in quadam ad Atticum epistula iam victo patre Pompeio, adhuc filio in Hispania fracta arma refovente! "Quid agam" inquit "hie, quaeris? moror in Tusculano meo semiliber." Alia deinceps adicit, quibus et priorem aetatem complorat et de praesenti queritur et de futura desperat. Semiliberum se dixit Cicero: at ne hereules numquam sapiens in tam humile nomen procedet, numquam semiliber erit, integrae semper libertatis et solidae, solutus et sui iuris et altior ceteris. Quid enim supra eum potest esse qui supra fortunam est?

Κρόνος

Titanen arrazan Kronos Urano eta Gea-ren semerik gazteena da. Beraz lehenengo azkazi jainkotiarrarena, Zeus eta Olinpotarrak baino arinagokoa. Aitaz apentzeko anaien artean berak bakarrik lagundu zion amari; beronek emandako igitaiaz barrabilak moztu zizkion. Gero haren lekuan zeruan jarri eta berriro Tartaro-ra anaiak, Hekatonkiroak eta Kiklopeak, botatzen hasi zen. Anaiok oraingoan Urano-k lotu zituen eta berak askatu, Gea amak eskatuta. Unibertsoaren jabe eginik, Rea arrebarekin ezkondu zen. Urano-k eta Gea-k, etorkizunaren ezagutza eta jakituriaren jabe goa bait zuten, seme batek tronutik uzkaile behar zuela iragarri zioten; hori zela eta, semeak jaio ahala iruntsi egiten zituen. Era horretara sortu eta iruntsi egin zituen: Hestia, Demeter, Hera, Pluton (Hades) eta Posidon. Seme denez gabetu eta haserreturik Rea-k, Zeus sabelean zeramala, Kreta-ra ihes egin zuen eta han ezkutuan erdi zen semeaz, Dikte-n. Gero harri bat oihaletan bildurik, Krono-ri ohartzeko eman zion. Eta Krono-k iruntsi. Zeus handi egin zenean Okeano-ren alaba Metis-en laguntzaz Krono-ri droga bat edanerazi zion eta seme guztiak atzera emateko behartu zuen. Zeus anaia txikia buru zutela, Krono-ri gerra egin zioten. Krono-k bere anaia Titanen laguntza bazuen. Hamar urte iraun zuen guduak. Orakulo batek Krono-ri hitz eman zion garaitu egingo zuela, behinola Krono-k Tartaro-ra bidalitakoekin elkartzen bazen. Zeus-ek askatu egin zituen. Orduan Krono eta Titanak Hekatonkiroen lekuan kateatuak izan ziren, Hekatonkiroak zaintzaile zirela. Rea-ren semeez gain Krono-k Filira-gandik Kiron kentauroa izan zuen, izaki hilezkorra, izaera bikoitzekoa, erdia gizon eta beste erdia zaldi. Harekin Krono elkartzean zaldi itxura hartu zuen.

Tradizio orphikoan Krono kateak kendurik agertzen da, Zeus-ekin adiskideturik, Zoriontsuen izaroetan. Adiskidetasun hau, Krono errege ontzat bait zuten, Urrezko Aroko elezaharren iturria da. Italian be- hingoan Saturno bezala ezagutua izan zen, Kapito- lioan agintaulkia zuelarik. Gero, gizonak gaiztotu zirenean, brontze aldian, eta batez ere burdin aro- an, Krono berriro zerura aldatu zen.

Hitz jokoa bat dela eta, Krono eta Denbora bat izan dira: Κρόνος-Χρόνος.

αὐτὸς ἔχων βροντὴν ἢ δ' αἰθαλόεντα κεραυνόν,
κάρτεϊ νικήσας πατέρα Κρόνον· εὐ δὲ ἕκαστα
ἀθανάτοισι διέταξεν ὁμῶς καὶ ἐπέφραδε τιμᾶς.

167 Ὡς φάτο· τοὺς δ' ἄρα πάντας ἔλεν δέος, οὐδέ τις αὐτῶν
φθέγγετο. Θαρσήσας δὲ μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
ἄψ' αὐτίς μύθοισι προσήυδα μητέρα κεδνήν·

Μήτηρ, ἐγὼ κεν τοῦτό γ' ὑποσχόμενος τελέσαιμι
ἔργον, ἐπεὶ πατὴρ γε δυσωνύμου οὐκ ἀλεγίζω
ἡμετέρου· πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.

173 Ὡς φάτο· γήθησεν δὲ μέγα φρεσὶ Γαῖα πελώρη.

Ἔϊσε δὲ μιν κρύψασα λόχῳ· ἐνέθηκε δὲ χερσὶν
ἄρπην καρχαρόδοντα· δόλον δ' ὑπεθήκατο πάντα.
Ἦλθε δὲ νύκτ' ἐπάγων μέγας Οὐρανός, ἀμφὶ δὲ Γαίῃ
ἱμείρων φιλότητος ἐπέσχετο καὶ ῥ' ἐτανύσθη
πάντη· ὁ δ' ἐκ λοχεοῦ παῖς ὠρέξατο χεῖρ
σκαίῃ, δεξιτερῇ δὲ πελώριον ἔλλαβεν ἄρπην
μακρὴν καρχαρόδοντα, φίλου δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς
ἔσσυμένως ἤμησε, πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθαι
ἐξοπίσω· τὰ μὲν οὐ τι ἐτώσια ἔκφυγε χεῖρός·

183 ἔσσαι γὰρ βραδάμιγγες ἀπέσσυθεν αἱματέσσαι,

πάσας δέξατο Γαῖα· περιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν
γεῖνατ' Ἐρινὺς τε κρατερὰς μεγάλους τε Γίγαντας,
τεύχεσι λαμπομένους, δολίχ' ἔγχεα χερσὶν ἔχοντας,
Νύμφας θ', ἃς Μελίας καλέουσι· ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.
Μήδεα δ' ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντι
κάββαλ' ἀπ' ἠπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
ὧς φέρετ' ἄμ πέλαγος πουλὺν χρόνον, ἀμφὶ δὲ λευκὸς
ἄφρὸς ἀπ' ἀθανάτου χρόδος ὤρνυτο· τῆ δ' ἐνὶ κούρῃ
ἐθρέφθη· πρῶτον δὲ Κυθήρῳσιον ζαθέσιον
ἔπλητ', ἐνθ' ἐπειτα περιβρύτον ἵκετο Κύπρον.

395 Τὸν δ' ἔφαθ', ὅς τις ἄτιμος ὑπὸ Κρόνου ἢ δ' ἀγέραςτος,
τιμῆς καὶ γεράων ἐπιβησέμεν, ἢ θίμῃς ἐστίν.

453 Ῥεῖη δὲ διμηθεῖσα Κρόνῳ τέκε φαίδιμα τέκνα,
Ἴστίην Δήμητρα καὶ Ἥρην χρυσοπέδιλον
ἰφθιμόν τ' Ἀΐδην, ὅς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει
νηλεὲς ἦτορ ἔχων, καὶ ἐρίκτυπον Ἐννοσίγαιον
Ζῆνά τε μητιόεντα, θεῶν πατέρ' ἢ δὲ καὶ ἀνδρῶν,
τοῦ καὶ ὑπὸ βροντῆς πελεμίζεται εὐρεῖα χθίων.

(Hesiodo: TEOGONIA; 73. neurtitza eta abar)

Nulla nocent pecori contagia: nullius astri
Gregem æstuosa torret inpotentia.

Jupiter illa piæ secrevit litora gontj,
Ut inquinavit æro tempus aureum;

Ære, dehinc ferro duravit sæcula, quorum 65
Piis secunda, vate me, datur fuga.

(Q. Horatius Flaccus: Epodon lib. V, ep. XVI)

V.-M. Kikero-k Katilinen, Klodioen eta Ponpeioen artean astindua, batzu ageriko etsaiak, bestetzu halan holango adiskideak zituen, republikaren gora beherekin bat eginik, eta hari beheraldian eutsirik, berriki lur jota, zorion aldian axolagabe eta zoritxar aldian kezkatu agertu beharrean, bere kontsulgoa arrazoirik gabe ez baina neurririk gabe gorai patua, zenbat aldiz deitoratu zuen! Behinola, Ponpeio aita azpiratua zelarik, Atiko-ri eginiko eskutitzean zelako berba samurrak, oraindik semea Hispania-n hautsitako armak konpondu nahian ari zela. Bazioen: "hemen zertan ari naizen? Ene Tuskulano-n erdi aske nago". Eta aurrera darrai igarotako aldiagatik kexu, oraingoagatik larri eta gerokoagatik antsiz. Erdi aske dio Kikero-k bere buruagatik: baina, hala fede!, jakintsua ezin apaldu daiteke inoiz horrelako berbak esateraino, inoiz ez da izango erdi aske, askatasun osoa eta sendoa bait du beti, loturarik gabe, bere buruaren jabe, besteak baino gorago. Zer egon daiteke haren gainean, bera zoriaren gainetik badago?

CANES LATRANTES ET ASINI RUDENTES

II

Jose Luis Ciordia, iam in media iuventute venit in seminarium; sicuti nonnulli solebant cursum intensivum dictum egit. Qua de causa, omnes huiusmodi minorem preparationem habebant in arte humanitatum; erat plerisque cor impetus plenum, sed caput non eodem modo refertum.

De lingua vasconum exorta est quondam disputatio, et Ciordia, vir bonus sed dicendi imperitus, sic adlocutus est suis condiscipulis: "nullam video utilitatem in ista lingua discenda; etenim omnis sermo una forma ducitur: ego ire, tu ire, ille ire et sic de caeteris personis atque modis".

Non multum post quaestio facta est de sacerdotibus euntibus ad proximos vicus in festis dominicis ut missam secundam et tertiam celebrarent. Atque maxime scandalizatus est, haec verba proferens: magnum quidem scandalum fieri, nam Jesus Salvator noster cum in Hierosolyma introiret, super asellum sedens iter fecit; hi autem sacerdotes, pa-

upertatis exemplum despicientes, modernis vehiculis Vespa nuncupatis utuntur.

Sed nihil nostra interest de vehiculis disputare, cum maxima quaestio sit quanti emanatur hodie fenum et gasoleum.

DEFINITIONES, ETYMOLOGIAE, EXPLICATIONES, E SANCTI
AUGUSTINI SCRIPTIS DE PROMPTAE.

197 **BEMA** : "Cum bema vestrum, id est, diem quo Manichaeus occisus est, quinque gradibus instructo tribunali et pretiosis linteis adornato atque in promptu posito et obiecto adorantibus magnis honoribus prosequamini".
("Contra epistolam quam vocant fundamenti", 8)

Zuen bema, berriz, hau da, Manikeo erahil zuten eguna, ohore handiz ospatzen duzue, bost mailletako o-holtza bat jasota, oihal ederrez apaindurik, agerian ipini eta gurtzaileei eskainirik.

198 **BAT** : "Sicut in nostro corpore recte dicimus esse aliquid iuxta unum oculum, quia est alter oculus, aut iuxta unam mamillam, quia est altera. Si autem, alius non sit, et a doctis et ab indoctis ridebimur. Sed non te verbis premo; fortassis enim unum quasi unicum appellare voluisti".
("Contra epistolam quam vocant fundamenti", 20)

Gure gorputzari buruz hizketan ongi esaten dugu gauza bat begi baten ondoan dagoela, badago beste bat eta, edo diti baten ondoan, beste bat dagoelako. Baina besterik egon ezean, jakintsuek eta ezjakinek barre egingo digute. Baina ez zaitut hitzetan estutuko, beharbada, bat esatean bakarra esan gura izan duzu.

199 **"ANOION"** : "Non enim sicut chaos describere, vel quo modo insinuare etiam poetae solent informem quandam materiem sine specie, sine qualitate, sine mensuris, sine numero et pondere, sine ordine ac distinctione confusum, nescio quid atque omnino expers omni qualitate-unde illud quidam doctores graeci ἄπλοτος vocant...".
("Contra epistolam quam vocant 29)

Ez dute azaltzen kaos bezala, edo eta olerkariak egiten duten bezalako materia bat, formagabea, kualitategabea, neurrigabea, kopuru eta pisugabea, ordenarik eta bereizgarririk gabeko halako nahas-mahasa, ezertariko kualitaterik gabekoa-hori dela eta irakasle greko batzuk ἄπλοτος esaten diote.

(ἄλη) ἄπλοτος esaten dute materiagatik, esate batera ko, Kenon eta Krisipo estoikoek.

(jarraitzeko)

DEFINITIONES, ETYMOLOGIAE, EXPLICATIONES, E SANCTI
JERONIMI EPISTOLIS DE PROMPTAE.

50 **SOIN-GAINEKOA** : "Aquila autem id quod illi
ὑποδύτην et ἐπωμίδα dixerunt ἐνδύμα et ἐπέν-
δυμα, id est "vestimentum" et "supervestimentum"
, quod scilicet ἐνδύμα quod Hebraeo sermone voca-
tur mail, "subteriore tunicam", ἐπένδυμα vero, id
est ἐπομίς, quod Hebraice dicitur ephod, "superi-
us pallium" significet quo tota sacerdotalis pro-
tegitur ambitio".
(29, "Ad Marcellam", 4)

Akilak, berriz, haiek ὑποδύτην eta ἐπωμίδα esan
zutena, ἐνδύμα eta ἐπένδυμα itzuli zuen, hau da
soinekoa edo soingainekoa. ἐνδύμα hizkuntza he-
breoan mail esaten dena behe-jantzia da eta ἐπένδυ-
μα, aldiz, hau da, ἐπομίς hebreoz ephod esaten da,
eta goi-estalkia esan nahi du, apaizen jantzi guz-
tiak estaltzen dituen a, alegia.

51 **LINUA** : "bad" autem lingua Hebraica linum
dicitur, licet linum phestim significantius ex-
primatur".
(29 "Ad Marcellam", 5)

Hebreoz bad linua da, nahiz eta hebreoz zehatzago
esatekotan phestim esaten den.

52 **ΜΟΡΦΩΜΑΤΑ** : "Et venerunt nuntii, et ecce ce-
notaphia in lecto, pro cenotaphia in Hebraeo tera-
phim, id est, μορφώματα posita sunt et non iecur
caprarum, ut nostri codices habent, sed pulvillus
caprarum, pelle consutus, qui intonsis pilis caput
involuti in lecto hominis mentiretur".
(29, "Ad Marcellam", 6)

Mandatariak etorri eta ohean kenotaphia aurkitu
zituzten; hebreoz kenotaphia-ren lekuan teraphin
dakar, hau da, μορφώματα eta ez ahuntz-gibela gu-
re kodizeek bezala, baizik eta burko bat josia, ah-
untz-larruzkoa; ileak ongi moztu ez eta ohean da-
tzan gizon baten itxura har lezakeena.

53 **KERUBIN** : "...ita tamen ut uau litteram non
habeant, quia ubicumque cum hac littera scribuntur
animalia magis quam opera significant".
(29 "Ad Marcellam", 6)

(Kerubin)ek hor uau hizkirik ez daramate; hizki
honekin idazten den guztietan lanak baino gehia-
go animaliak esan gura izaten du.

54 **NEKE-NEKETSU** : "Unde ad Hebraeum recurrens
inveni pro "pane doloris" scriptum esse leem aa-
sabim, quod Aquila interpretatus est ἄρτον τῶν δι-
απονημάτων, id est, panem elaborationum, Symmacus ἄρ-
τον κακοπαθούμενον quod exprimitur panem aerum-
nosum... Sexta πλάνης, id est, erroris. Nec miran-
dum de Aquila si διαπονήματα pro idolis ponat,
cum opera manuum hominis sint...".
(34, "Ad Marcellam", 2)

Jo nuen hebreozkora eta hauxe aurkitu nuen: nekeen
ogia bezala leen aasabim ipintzen duela, Akilak ἄρ-
τον τῶν διαπονημάτων itzultzen duena, hau da, nekeen o-
gia, eta Symmako-k ἄρτον κακοπαθούμενον, ogi neke-
tsua itzultzen dena... Seigarrenak, aldiz, πλάνης da-
kar, hau da, okerrarena. Eta, ez da harritzekoa Akil-
ak idoloak esateko διαπονήματα badakar, giza es-
kuen lana bait dira.

55 **ΚΑΡΠΟΣ** : "Cum in hoc loco non septuaginta
interpretes, sed Latini de Graeci verbi ambigui-
tate decepti καρπούς "fructus" magis quam "ma-
nus" interpretati sunt, cum καρποί "manus" quoque
dicantur, quod in Hebraeo ponitur chaffach, et Sym-
machus quintaque editio transtulerunt "manuum tu-
arum" ut ambiguitatem prioris sermonis effuge-
rent".
(34 "Ad Marcellam", 5)

Idaztune hortan septuagintek ez,latin itzultzai-
leek,hitz grekoaren anbiguitatean irrist eginik
καρπούς esku itzuli beharrean fruitu itzuli zu-
ten;hala ere καρποί eskuak ere esan nahi du.Hori
hebreoz chaffach esaten da,eta Symmako-k eta bos-
garren edizioak zure eskuen itzuli zuten,aurreko
esaeraren anbiguitateari itzuriz.

(jarraitzeko)

Iam quinto anno Humanitatum incepto, consilium cepi linguam vasconum discendi, paulo ante dies festos Nativitatis.

Cum viderem omnes vasconum mores, historiam et linguam deridere et vascones ipsos tanquam ignaros et peccati reos tacere, magno sub pectore accepto vulnere, hoc consilium cepi: quod isti derident nec vascones ipsi queunt defendere, ego usque defendendi gratia impendar ac superimpendar; quod melius ut agerem hoc statui: sicut in Evangelio apparet, talenta a Deo mihi data in linguis et Humanitatibus discendis adhibebo, hoc est enim quod optime facere datum est mihi. Igitur vasconum linguam discere et reliquas huiusmodi quaestiones investigare debeo ut deinde quidquid potero vasconibus reddam, usque ad ultimum vitae diem et a-ssem.

Quo dicto, etsi multa alia adhuc illustranda sint, satis dictum esse puto ut vocatio quae tunc exorta est mihi intelligatur. Eadem quoque tempestate, illa verba saepe latine audita pro scuto adhibita sunt: Deus meus et omnia mea; ne, dum optatam metam cursu contingere conabar, desideria huius mundi mihi animum obnubilarent.

Domum paternam redii in diebus festis Nativitatis cumque urbem Bilbo primo adirem grammaticam linguae vasconum ut emerem operam dedi. Librum "Gramática Vasca" nuncupatum, Pablo de Zamarripa auctoris, in omnibus tabernis librariis quaerebam; eum quidem primo videram in Seminario. Sed ubique idem responsum obtinebam a bibliopoli: "Método Autodidáctico para el Estudio del Vascuence", anno MCMXXV editum, nihil aliud habere. Igitur optimum putavi, quoniam unicum illum inveniebam. Emi ergo illum inque itinere ad domum faciendo primam lectionem didici.